

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Olsztynie

LOL.410.14.2.2025

**Pan
Piotr Piercewicz
Wójt Gminy Mrągowo
ul. Królewiecka 60A
11-700 Mrągowo**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

**P/25/032 Zapewnianie osobom z zaburzeniami psychicznymi pomocy w formie
środowiskowych domów samopomocy**

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Gminy Mrągowo, ul. Królewiecka 60A, 11-700 Mrągowo ¹ .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Piotr Piercewicz, Wójt Gminy Mrągowo, od 23 listopada 2018 r. ² (dalej: Wójt).
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Rozpoznanie, analiza i zaspokojenie potrzeb dotyczących świadczenia osobom z zaburzeniami psychicznymi usług w ramach środowiskowych domów samopomocy. 2. Rozdysponowanie i wykorzystanie środków finansowych na bieżące prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy. 3. Sprawowanie nadzoru i kontroli nad procesem funkcjonowania środowiskowych domów samopomocy.
Okres objęty kontrolą	Lata 2022-2024 z wykorzystaniem dowodów i informacji sporządzonych przed i po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Olsztynie
Kontroler	Justyna Lis, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOL/67/2025 z 9 lipca 2025 r.

(akta kontroli str. 1-2)

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach 2022-2024 w Gminie Mrągowo prawidłowo przygotowano ocenę zasobów pomocy społecznej, a Wójt terminowo przedstawiał ją corocznie Radzie Gminy, co było zgodne z art. 16a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej⁵. W Gminie, zgodnie z art. 16b ust. 1 uops opracowano Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mrągowo na lata 2016-2025⁶. W Strategii tej nie przewidziano jednak do realizacji zadań z zakresu wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym w ramach środowiskowych domów samopomocy⁷, a sporządzane oceny zasobów pomocy społecznej nie zawierały żadnych informacji o planowanych działaniach w tym zakresie.

W latach 2022-2024 na terenie Gminy Mrągowo nie funkcjonował żaden ŚDS, ani klub samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

¹ Dalej: Urząd.

² Dalej: Wójt.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dz. U. z 2024 r., poz. 1283; dalej: uops.

⁶ Dalej: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mrągowo.

⁷ Dalej: ŚDS lub dom.

Wójt nie dochował należytej staranności w rozpoznaniu potrzeb mieszkańców Gminy Mrągowo w zakresie usług oferowanych przez ŚDS. W okresie objętym kontrolą nie dysponowano bowiem w Urzędzie, ani w jego jednostce organizacyjnej ds. pomocy społecznej, żadnymi danymi czy analizami dotyczącymi osób z zaburzeniami psychicznymi, które mogłyby być zainteresowane usługami świadczonymi przez ośrodki wsparcia, w tym ŚDS. Ponadto, Wójt nierzetelnie informował mieszkańców Gminy Mrągowo o możliwości skorzystania z usług ŚDS w Mrągowie, tj. w jednostce Gminy Miejskiej Mrągowo⁸, bowiem na stronie internetowej Urzędu Gminy Mrągowo oraz na stronie internetowej GOPS w Mrągowie nie było żadnych informacji o możliwości skorzystania przez mieszkańców Gminy Mrągowo z usług oferowanych przez ŚDS w Mrągowie.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁹ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Rozpoznanie, analiza i zaspokojenie potrzeb dotyczących świadczenia osobom z zaburzeniami psychicznymi usług w ramach środowiskowych domów samopomocy

Opis stanu faktycznego

1.1. W latach 2022-2024 w Gminie Mrągowo obowiązywała Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Mrągowo do roku 2030¹⁰, w której w ramach obszaru strategicznego „Społeczeństwo” określono cele operacyjne, kierunki działań wraz z planowanymi zadaniami do realizacji oraz oczekiwane rezultaty, lecz nie odnosiły się one bezpośrednio do potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi.

(akta kontroli str. 78-147)

W celu wykonywania zadań Gminy Mrągowo z zakresu pomocy społecznej¹¹ utworzono Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mrągowie¹², do którego obowiązków należało m.in. diagnozowanie i monitorowanie problemów społecznych w środowiskach rodzinnych i lokalnych, a także ustalanie i realizacja polityki społecznej, w tym: rozeznanie potrzeb środowiska, jego zasobów i deficytów, sporządzanie analiz i opinii na temat rozeznania, formułowanie i wnioskowanie systemowych rozwiązań zaistniałych problemów. Pod kierownictwem Dyrektora GOPS w Mrągowie¹³ powstała Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mrągowo, którą przyjęto do realizacji Uchwałą Nr XVII/141/16 Rady Gminy Mrągowo z dnia 17 lutego 2016 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mrągowo na lata 2016-2025, w myśl art. 16b ust. 1 uops. Dokument ten zawierał elementy, o których mowa w art. 16b ust. 2 ww. ustawy, tj.: diagnozę

⁸ Współpraca obu Gmin w tym zakresie została uregulowana w stosownym porozumieniu.

⁹ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁰ Uchwała Nr XLIV/338/21 Rady Gminy Mrągowo z dnia 27 października 2021 r. w sprawie przyjęcia „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Mrągowo do roku 2030”; dalej: Strategia rozwoju Gminy Mrągowo.

¹¹ Zadania własne gminy, zadania zlecone z zakresu administracji rządowej nałożone ustawami lub wynikające z rządowych programów oraz zadania wykonywane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej.

¹² Dalej: GOPS w Mrągowie.

¹³ Zarządzeniem Nr 105/15 Wójta Gminy Mrągowo z dnia 24 czerwca 2015 r. powołano zespół do opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mrągowo na lata 2016-2025, którego przewodniczącym została Dyrektor GOPS w Mrągowie.

sytuacji społecznej, cele strategiczne projektowanych zmian, kierunki niezbędnych działań, sposób realizacji strategii oraz źródła finansowania i wskaźniki realizacji działań. W Strategii tej nie przewidziano jednak do realizacji zadań z zakresu wsparcia osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym w ramach ŚDS.

(akta kontroli str. 4-20, 54-77, 150-230)

W latach objętych kontrolą w Gminie Mrągowo przygotowywano co roku ocenę zasobów pomocy społecznej (za lata: 2022-2024) oraz terminowo przedstawiano ją Radzie Gminy Mrągowo. Oceny każdorazowo sporządzano w GOPS w Mrągowie w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej oraz przekazywano Wójtowi do zatwierdzenia, jako materiał do przedłożenia Radzie Gminy Mrągowo. Każdorazowo sformułowano rekomendacje do ocen, w których stwierdzono m.in., że szczególną uwagę należy zwrócić na kwestie związane z ubóstwem, niepełnosprawnością oraz bezrobociem, a w ocenie za 2024 r. także na kwestie starzejącego się społeczeństwa. Z informacji zawartych w tych ocenach wynikało, że w latach 2022-2024 w Gminie Mrągowo nikt nie korzystał ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, a na jej terenie nie funkcjonował ŚDS ani klub samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Oceny te nie zawierały żadnych informacji o planowanych działaniach Gminy Mrągowo związanych ze świadczeniami dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym w ramach ŚDS.

(akta kontroli str. 231-322, 358-365)

Z informacji uzyskanych od Starosty Mrągowskiego wynikało, że 26 marca 2025 r. przyjęto do realizacji Powiatowy Program Zdrowia Psychicznego na lata 2025-2030¹⁴, a Gminę Mrągowo uwzględniono w harmonogramie realizacji zadań tego programu poprzez realizację swoich zadań ustawowych i statutowych. Zaplanowano, że co roku zespół odpowiedzialny za sporządzenie raportów z realizacji programu będzie uzyskiwał dane od jednostek, które w ramach swoich działań ustawowych realizują zadania związane z ochroną zdrowia psychicznego.

(akta kontroli str. 565-570)

W latach objętych kontrolą w Urzędzie dysponowano aktualną strukturą demograficzną Gminy Mrągowo. Nie dysponowano natomiast żadnymi aktualnymi danymi oraz analizami o osobach z zaburzeniami psychicznymi potencjalnie zainteresowanych usługami świadczonymi przez ośrodki wsparcia, w tym ŚDS, co było działaniem nierzetelnym. Opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 358-365, 375-378, 420-564)

1.2. W latach 2022-2024 na terenie Gminy Mrągowo nie funkcjonował żaden ŚDS, ani klub samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Gmina Mrągowo zawarła 1 kwietnia 2019 r. z Gminą Miasto Mrągowo porozumienie w sprawie powierzenia Gminie Miasto Mrągowo zadania publicznego w zakresie pomocy społecznej, polegającego na objęciu mieszkańców Gminy Mrągowo usługami świadczonymi przez ŚDS w Mrągowie¹⁵. Porozumienie to zawarto na czas nieokreślony. W latach 2022-2024 żadna osoba z zaburzeniami

¹⁴ Uchwała nr XV/92/2025 Rady Powiatu Mrągowskiego.

¹⁵ Dalej: Porozumienie ws. objęcia mieszkańców Gminy Mrągowo usługami świadczonymi przez ŚDS w Mrągowie.

psychicznymi z Gminy Mrągowo nie wnioskowała o przyjęcie oraz nie skorzystała z usług ŚDS w Mrągowie.

(akta kontroli str. 358-365, 371-378, 420-564)

1.3. Proces rozpatrywania wniosków o skierowanie do ŚDS uregulowano w Gminie Mrągowo zapisami porozumienia w sprawie objęcia mieszkańców Gminy Mrągowo usługami świadczonymi przez ŚDS w Mrągowie. W § 3 tego porozumienia wskazano, że wniosek o skierowanie do ŚDS osoba zainteresowana (lub jej opiekun prawny), będąca mieszkańcem Gminy Mrągowo, składa do GOPS w Mrągowie, który przeprowadzał wywiad środowiskowy i kompletował dokumenty niezbędne do wydania decyzji administracyjnej i przekazywał je do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Mrągowie¹⁶. Decyzje administracyjne o skierowaniu do ŚDS, w tym dotyczące odpłatności za korzystanie z usług w tym domu, wydawał MOPS w Mrągowie. Zasady korzystania ze wsparcia w ŚDS w Mrągowie szczegółowo określał regulamin organizacyjny tego domu. Gmina Mrągowo nie ponosiła żadnych kosztów za świadczenie usług osób z zaburzeniami psychicznymi skierowanych do ŚDS w Mrągowie.

Gmina Mrągowo nie podjęła natomiast wystarczających działań w celu skutecznego poinformowania swoich mieszkańców o możliwości skorzystania z usług ŚDS w Mrągowie, ponieważ nie zamieściła informacji na ten temat na stronach internetowych Urzędu Gminy Mrągowo oraz stronach internetowych odpowiednich merytorycznie jednostek organizacyjnych, co należy uznać za działanie nierzetelne. Opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 371-374, 379-388, 420-564)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W latach 2022-2024 Wójt nie dochował należytej staranności przy rozpoznaniu potrzeb mieszkańców Gminy Mrągowo w zakresie usług oferowanych przez ŚDS. W Gminie nie dysponowano bowiem żadnymi danymi oraz analizami o osobach z zaburzeniami psychicznymi potencjalnie zainteresowanych usługami świadczonymi przez ośrodki wsparcia, w tym ŚDS, co było działaniem nierzetelnym. W ww. okresie nie dokonano rozeznania potrzeb dotyczących świadczenia osobom z zaburzeniami psychicznymi usług w ramach ŚDS, m.in. na podstawie lokalnej statystyki medycznej. Tymczasem z danych pozyskanych z Narodowego Funduszu Zdrowia wynikało, że: w 2022 r. – 385 pacjentom z terenu Gminy Mrągowo udzielono świadczeń w poradni neurologicznej lub psychiatrycznej, w 2023 r. odpowiednio – 395 takim pacjentom, a w 2024 r. – 470 takim pacjentom. Udokumentowane dane jakie uzyskano na temat potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi znajdowały się w diagnozie społecznej wykonanej na potrzeby opracowania Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mrągowo, w której zaprezentowano wyniki badań ankietowych przeprowadzone (przed przyjęciem w 2016 r. ww. Strategii) wśród mieszkańców Gminy Mrągowo oraz osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej. Ankietowani uznali, że osoby z niepełnosprawnością dotyczą m.in. problemy psychologiczne, izolacja społeczna oraz brak akceptacji w środowisku rodzinnym. Wskazali również, że najważniejsze działania do podjęcia przez Gminę Mrągowo to m.in.: rozwój

¹⁶ Dalej: MOPS w Mrągowie.

edukacji integracyjnej oraz zapewnienie pomocy psychologicznej, prawnej i innej pomocy specjalistycznej. Za równie ważne uznano rozwój usług opiekuńczych obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, działania poprzez pracę socjalną na rzecz aktywizacji, integracji społecznej oraz udziału osób starszych w życiu społecznym, a także utworzenie oraz prowadzenie dziennego ŚDS.

Wójt wyjaśnił, że rozeznanie potrzeb dotyczących świadczenia osobom z zaburzeniami psychicznymi usług w ramach ŚDS było dokonywane podczas rozmów przeprowadzanych z klientami GOPS w Mrągowie. Wójt podzielił wyjaśnienia złożone przez Kierowniczkę GOPS w Mrągowie, która podała, że GOPS nie sporządzał analiz dotyczących zapotrzebowania na usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym w ramach ŚDS oraz nie korzystał z danych lokalnej statystyki medycznej w tym zakresie. Nie wskazała jednak przyczyny braku wykonania tych czynności. Poinformowała także, że potrzeby w konkretnych formach wsparcia zgłaszane są przez sołtysów, radnych, lokalnych liderów, sąsiadów, stowarzyszenia, koła gospodyń wiejskich, pielęgniarki środowiskowe. Na podstawie takich zgłoszeń i sygnałów prowadzone były w GOPS analizy, diagnozy, opracowywane programy osłonowe, projekty, przygotowywane formy i rodzaje wsparcia. Do konkretnych programów i projektów prowadzone są diagnozy oraz przygotowywane konkretne działania odpowiadające na potrzeby, np.: asystencja osobista osoby z niepełnosprawnością (w tym neurologiczną i psychiczną), opieka wytchnieniowa, wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego, korpus wsparcia seniorów.

(akta kontroli str. 148-149, 358-365, 375-378, 420-564)

2. Wójt nierzetelnie informował mieszkańców Gminy Mrągowo o możliwości skorzystania z usług ŚDS w Mrągowie. Według stanu na 6 sierpnia 2025 r. na stronie internetowej Urzędu Gminy Mrągowo oraz na stronach internetowych GOPS w Mrągowie nie było żadnych informacji o możliwości skorzystania przez mieszkańców Gminy Mrągowo z usług oferowanych przez ŚDS w Mrągowie, tj. nie był zamieszczony wzór wniosku o skierowanie do ŚDS, ani nie było żadnych informacji, co powinna zrobić osoba z zaburzeniami psychicznymi (lub jej prawny opiekun) zainteresowana tego typu usługami.

Kierownik GOPS w Mrągowie wyjaśniła, że pomimo faktu niezamieszczenia na stronie internetowej GOPS w Mrągowie i oraz Gminy Mrągowo informacji o możliwości skorzystania ze wsparcia ŚDS w Mrągowie, mieszkańcy, którzy mogliby skorzystać z tej formy wsparcia byli na bieżąco informowani o tej możliwości przez pracowników socjalnych pracujących w rejonach, sołtysów i radnych. Wójt podzielił te wyjaśnienia.

Zdaniem NIK zamieszczanie na stronie internetowej Urzędu oraz GOPS w Mrągowie informacji o możliwości skorzystania przez osoby z zaburzeniami psychicznymi z terenu Gminy Mrągowo z usług oferowanych przez ŚDS w Mrągowie umożliwi zapoznanie się z tą informacją szerokiemu gronu odbiorców i osób potencjalnie zainteresowanych tą formą wsparcia.

(akta kontroli str. 371-374, 379-388, 420-564)

OCENA CZĄSTKOWA

W latach 2022-2024 Wójt nie dochował należytej staranności w zakresie rozpoznania potrzeb mieszkańców Gminy Mrągowo w zakresie usług oferowanych przez ośrodki wsparcia, w tym ŚDS. W kontrolowanym okresie zarówno Urząd, jaki i jego jednostka organizacyjna ds. pomocy społecznej nie dysponowali żadnymi aktualnymi danymi oraz analizami o osobach z zaburzeniami psychicznymi potencjalnie zainteresowanych usługami

świadczonymi przez ośrodki wsparcia, w tym ŚDS. Ponadto, na stronie internetowej Urzędu Gminy Mrągowo oraz na stronie internetowej GOPS w Mrągowie nie było żadnych informacji o możliwości skorzystania przez mieszkańców Gminy Mrągowo z usług oferowanych przez ŚDS w Mrągowie, co było działaniem nierzetelnym. W okresie objętym kontrolą Gmina Mrągowo prawidłowo oraz terminowo wywiązała się obowiązków ustawowych związanych z opracowaniem gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych oraz oceny zasobów pomocy społecznej.

OBSZAR

2. Rozdysponowanie i wykorzystanie środków finansowych na bieżące prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy.

Opis stanu faktycznego

W latach 2022-2024 Urząd nie rozdysponował żadnych środków finansowych na bieżące prowadzenie i rozwój infrastruktury ŚDS, ponieważ w tym okresie w Gminie Mrągowo nie funkcjonował żaden tego typu ośrodek wsparcia.

(akta kontroli str. 231-322)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Z uwagi na fakt, że w latach 2022-2024 na terenie Gminy Mrągowo nie funkcjonował żaden ŚDS, Najwyższa Izba Kontroli odstępuje od oceny w tym zakresie.

OBSZAR

3. Sprawowanie nadzoru i kontroli nad procesem funkcjonowania środowiskowych domów samopomocy.

Opis stanu faktycznego

W latach 2022-2024 Urząd nie sprawował nadzoru i kontroli nad procesem funkcjonowania domów samopomocy, ponieważ w tym okresie w Gminie Mrągowo nie funkcjonował żaden tego typu ośrodek wsparcia.

(akta kontroli str. 231-322)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Z uwagi na fakt, że w latach 2022-2024 na terenie Gminy Mrągowo nie funkcjonował żaden ŚDS, Najwyższa Izba Kontroli odstępuje od oceny w tym zakresie.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

Wnioski

1. Podjęcie działań w celu rozpoznania potrzeb mieszkańców Gminy Mrągowo w zakresie usług oferowanych przez ŚDS.
2. Zamieszczenie na stronie internetowej Urzędu Gminy Mrągowo oraz na stronie internetowej GOPS w Mrągowie informacji o możliwości skorzystania przez mieszkańców Gminy Mrągowo z usług oferowanych przez ŚDS w Mrągowie.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w postaci elektronicznej z użyciem kwalifikowanych podpisów elektronicznych.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Olsztynie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania
uwag i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Olsztyn, 21 listopada 2025 r.

Kontroler

Justyna Lis

specjalista kontroli państwowej

/podpisano elektronicznie/

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Olsztynie

Dyrektor

Mariusz Lenkiewicz

/podpisano elektronicznie/